

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

2 aprilie 2009 *

În cauza C-202/07 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție, introdus la 10 aprilie 2007,

France Télécom SA, cu sediul în Paris (Franța), reprezentată de J. Philippe, H. Calvet, O. W. Brouwer și T. Janssens, avocats,

recurentă,

cealaltă parte în proces fiind:

Comisia Comunităților Europene, reprezentată de domnul E. Gippini Fournier, în calitate de agent, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârâtă în primă instanță,

* Limba de procedură: franceza.

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul P. Jann, președinte de cameră, domnii M. Ilešič, A. Tizzano (raportor), A. Borg Barthet și J.-J. Kasel, judecători,

avocat general: domnul J. Mazák,
grefier: domnul M.-A. Gaudissart, șef de unitate,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 3 aprilie 2008,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 25 septembrie 2008,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Prin recursul formulat, France Télécom SA (denumită în continuare „France Télécom”) solicită Curții anularea Hotărârii Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene din 30 ianuarie 2007, France Télécom/Comisia (T-340/03, Rep., p. II-107, denumită în continuare „hotărârea atacată”), prin care Tribunalul a respins acțiunea acesteia având ca obiect anularea Deciziei Comisiei din 16 iulie 2003 privind o procedură de aplicare a articolului 82 CE (Cazul COMP/38.233 – Wanadoo Interactive, denumită în continuare „decizia în litigiu”).

Istoricul cauzei, procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

- ² Wanadoo Interactive SA (denumită în continuare „WIN”) era, în perioada în care au avut loc faptele în litigiu, o societate a grupului France Télécom care activa, în Franța, în sectorul serviciilor de acces la internet, inclusiv al serviciilor ADSL (Asymmetric Digital Subscriber Line, linie de abonat digitală asimetrică).
- ³ În articolul 1 din decizia în litigiu, Comisia Comunităților Europene a constatat că, din luna martie 2001 până în luna octombrie 2002, WIN „a încălcat articolul [82 CE] deoarece a practicat, pentru serviciile eXtense și Wanadoo ADSL, prețuri de ruinare care nu i-au permis să își acopere costurile variabile până în august 2001 și costurile totale începând din august 2001, în cadrul unui plan ce viza acapararea pieței accesului la internet de mare viteză, într-o etapă importantă din dezvoltarea sa”. Prin urmare, la articolul 2 din decizia menționată, Comisia i-a ordonat să înceteze această încălcare și, la articolul 4 din decizie, i-a aplicat o amendă de 10,35 milioane de euro.
- ⁴ La 2 octombrie 2003, WIN, căreia i-a succedat în drepturi France Télécom, în urma unei operațiuni de fuziune intervenite la 1 septembrie 2004, a sesizat Tribunalul cu o acțiune având ca obiect anularea deciziei în litigiu. Această acțiune a fost respinsă prin hotărârea atacată.
- ⁵ În acțiunea în anulare, WIN a invocat în special un motiv întemeiat pe încălcarea de către Comisie a articolului 82 CE. În unul dintre aspectele acestui motiv, WIN a arătat că abuzul de poziție dominantă pe care l-a săvârșit sub forma aplicării de prețuri de ruinare pentru serviciile în cauză între lunile martie 2001 și octombrie 2002 nu a fost stabilit în mod suficient de către Comisie și că aceasta a săvârșit o serie de erori de drept.

- 6 Aspectul în discuție cuprindea două categorii de argumente, referitoare la metoda urmată de Comisie pentru calcularea nivelului de acoperire a costurilor și, respectiv, la aplicarea de către aceasta a testului privind prețurile de ruinare.
- 7 În ceea ce privește argumentele referitoare la metoda de calculare a nivelului de acoperire a costurilor, Tribunalul a amintit, cu titlu introductiv, la punctele 129 și 130 din hotărârea atacată, larga putere de apreciere recunoscută Comisiei în materie de evaluare economică de o anumită complexitate, precum și criteriile stabilite de jurisprudență pentru a considera un preț ca fiind de ruinare.
- 8 Făcând trimitere, printre altele, la Hotărârea din 3 iulie 1991, AKZO/Comisia (C-62/86, Rec., p. I-3359), și la Hotărârea din 14 noiembrie 1996, Tetra Pak/Comisia (C-333/94 P, Rec., p. I-5951), Tribunalul a amintit la punctul 130 din hotărârea atacată că, „pe de o parte, prețurile inferioare mediei costurilor variabile permit să se prezume caracterul eliminătoriu al unei practici de prețuri și că, pe de altă parte, prețurile inferioare mediei costurilor totale, dar superioare mediei costurilor variabile, trebuie considerate abuzive atunci când sunt stabilite în cadrul unui plan ce are ca scop eliminarea unui concurent”.
- 9 Acestea fiind amintite, Tribunalul a constatat mai întâi că, în speță, pentru a calcula nivelul de acoperire a costurilor, Comisia a ales metoda de calcul a costurilor ajustate. Această metodă este descrisă la punctul 132 din hotărârea atacată în următorii termeni:

„[...] Conform principiului amortizării imobilizărilor, Comisia a împărțit costurile de dobândire a clientelei pe o perioadă de 48 de luni. Pe această bază, ea a analizat separat acoperirea costurilor variabile ajustate și cea a costurilor totale ajustate, afirmând că în jurisprudența Curții sunt prevăzute două teste de acoperire a costurilor, după cum acțiunile întreprinderii dominante se înscriu sau nu se înscriu în cadrul unui plan ce vizează îndepărtarea concurenților. [...]”

- 10 Prin aplicarea metodei menționate a costurilor ajustate, Comisia a concluzionat, astfel cum a arătat Tribunalul la punctul 138 din hotărârea atacată, următoarele:

„[...] prețurile practicate de WIN nu i-au permis să își acopere costurile variabile până în august 2001 și costurile totale din ianuarie 2001 până în octombrie 2002 [...], neacoperirea costurilor totale până în august 2001 nelăsând loc la nicio îndoială, dacă ținem cont de nivelul de acoperire a costurilor variabile.”

- 11 Respingând în continuare susținerile prin care WIN urmărea să demonstreze că metoda aleasă de Comisie era statică și nu lua în considerare variațiile costurilor de-a lungul perioadei de 48 de luni avute în vedere, Tribunalul a observat la punctul 143 din hotărârea atacată că, pentru fiecare perioadă a încălcării luată în considerare și pentru toți abonații, Comisia a integrat diminuările succesive de tarife intervenite în cursul perioadei în care s-a produs încălcarea și și-a structurat analiza în funcție de aceste diminuări.

- 12 În plus, la punctul 152 din hotărârea atacată, Tribunalul a statuat că în mod întemeiat Comisia a considerat că încasările, precum și costurile ulterioare lunii octombrie 2002 și, prin urmare, ulterioare încălcării nu pot fi luate în considerare la evaluarea nivelului de acoperire a costurilor în perioada menționată.

- 13 În sfârșit, la punctul 153 din hotărârea atacată, Tribunalul a apreciat că, și dacă se presupune, astfel cum susținea WIN, că ar fi fost adaptat să se aplice o altă metodă de calcul în speță, în special cea constând în calcularea valorii nete actualizate a abonaților, această împrejurare nu poate fi suficientă pentru a dovedi ilegalitatea metodei reținute în final de Comisie.

14 WIN a contestat de asemenea în primă instanță luarea în considerare de către Comisie, în cadrul aplicării metodei alese pentru stabilirea nivelului de acoperire a costurilor, a anumitor elemente eronate.

15 În această privință, la punctele 165 și 169 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că, indiferent de admisibilitatea acestui argument, chiar fără a se lua în considerare respectivele elemente eronate, veniturile produse de serviciile în cauză ar fi fost în orice caz inferioare costurilor totale ale acestora, astfel cum a fost admis de către însăși WIN. Chiar și numai această împrejurare ar fi permis respingerea ca inoperant a argumentului menționat.

16 În ceea ce privește argumentele referitoare la testul privind prețurile de ruinare, Tribunalul a respins mai întâi, la punctele 182-186 din hotărârea atacată, argumentele prezentate de WIN privind existența unui drept absolut al unui operator economic de a se alinia de bună-credință la prețurile practicate anterior de unul dintre concurenții săi atunci când aceste prețuri sunt inferioare costurilor operatorului menționat.

17 Astfel, după ce a arătat că nici practica urmată de Comisie și nici jurisprudența comunitară nu recunosc unei întreprinderi aflate în poziție dominantă un astfel de drept absolut, Tribunalul a amintit că întreprinderile dominante au obligații specifice și, în consecință, pot fi lipsite de dreptul de a adopta comportamente care nu sunt în sine abuzive și care ar fi admisibile dacă ar fi adoptate de o întreprindere ce nu se află în poziție dominantă.

18 La punctul 187 din hotărârea atacată, Tribunalul a statuat următoarele:

„WIN nu ar putea invoca, pentru justificarea comportamentului său, un drept absolut de aliniere la prețurile concurenților săi. Dacă este adevărat că alinierea întreprinderii dominante la prețurile concurenților săi nu este abuzivă sau condamnată în sine, nu

s-ar putea exclude ca aceasta să devină abuzivă atunci când urmărește nu doar să protejeze interesele întreprinderii, ci are ca scop să întărească și să abuzeze de poziția dominantă a acesteia.”

19 În al doilea rând, Tribunalul a respins afirmația WIN potrivit căreia aceasta nu dispunea de un plan de ruinare și de reducere a concurenței.

20 Potrivit WIN, Comisia a săvârșit o încălcare gravă a articolului 82 CE atunci când a ajuns la concluzia existenței unui plan de îndepărtare a concurenților săi. Într-adevăr, un asemenea plan nu ar fi putut fi considerat rațional în condițiile pieței în cauză, dată fiind în special fragilitatea barierelor la intrarea pe această piață.

21 În această privință, Tribunalul a amintit mai întâi, la punctele 195-198 din hotărârea atacată, că, potrivit jurisprudenței, pentru a ajunge la concluzia existenței unei practici a prețurilor de ruinare, Comisia este obligată să prezinte indicii serioase cu privire la existența unei strategii de „acaparare” a pieței în cazul în care prețurile aplicate de o întreprindere aflată în poziție dominantă nu sunt suficiente pentru a acoperi costurile totale ale acesteia. În continuare, după ce a constatat că astfel de indicii au fost prezentate de Comisie, Tribunalul a considerat la punctul 204 din hotărâre că, în cererea sa, WIN invoca elemente prea vagi pentru a permite Tribunalului să se pronunțe asupra acestui argument, pe care, prin urmare, l-a respins. Cu titlu accesoriu, Tribunalul a apreciat, la punctele 206-215 din hotărârea menționată, că indiciile pe care se întemeiasă Comisia erau suficient de serioase, astfel cum erau susținute de alte elemente de fapt, încât aceasta putea în mod întemeiat să ajungă la concluzia existenței unei strategii de „acaparare” a pieței pe toată durata încălcării.

22 În al treilea rând, în opinia WIN, Comisia a săvârșit o eroare de drept considerând că nu era necesar să facă dovada posibilității de recuperare a pierderilor suferite de WIN în urma aplicării politicii sale de prețuri. WIN a susținut de asemenea că, întrucât Comisia a considerat că a făcut dovada unei asemenea posibilități, aceasta a săvârșit o eroare vădită de apreciere și o eroare de drept.

- 23 Făcând trimitere la Hotărârile citate anterior AKZO/Comisia și Tetra Pak/Comisia, Tribunalul a exclus, la punctul 228 din hotărârea atacată, impunerea unei asemenea dovezi de către Comisie. Astfel, în cazul în care prețurile aplicate de o întreprindere aflată în poziție dominantă nu sunt inferioare decât costurilor totale ale acesteia, Comisia, deși obligată să facă dovada unui element ulterior, și anume existența unui plan de „acaparare” a pieței, nu ar avea obligația de a dovedi și posibilitatea de recuperare a pierderilor.

Concluziile părților

- 24 Prin recursul formulat, France Télécom solicită Curții:

- anularea hotărârii atacate și, în consecință,
- trimiterea cauzei spre rejudecare Tribunalului sau
- reținerea spre rejudecare și anularea deciziei în litigiu, admitând astfel concluziile pe care le-a prezentat în primă instanță, și
- obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

- 25 Comisia solicită Curții respingerea recursului și obligarea recurente la plata cheltuielilor de judecată.

Cu privire la recurs

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe o lipsă de motivare a hotărârii atacate

- 26 Prin intermediul primului motiv, recurenta invocă o lipsă de motivare a hotărârii atacate. Acest motiv cuprinde două aspecte.

Cu privire la primul aspect al primului motiv, întemeiat pe necesitatea de a face dovada posibilității de recuperare a pierderilor

— Argumentele părților

- 27 În susținerea primului aspect al primului motiv, recurenta arată că, în Hotărârea Tetra Pak/Comisia, citată anterior, Curtea a statuat că, în împrejurările din cauza în care s-a pronunțat această hotărâre, nu era necesar să se facă dovada posibilității de recuperare a pierderilor suferite de întreprinderea aflată în poziție dominantă în urma aplicării politicii sale de prețuri. Din moment ce Tribunalul a adoptat abordarea urmată în Hotărârea Tetra Pak/Comisia, citată anterior, acesta ar fi trebuit să explice motivele pentru care împrejurările din prezenta cauză fie erau sau nu erau similare cu cele din cauza în care s-a pronunțat această hotărâre, fie justificau aceeași soluție precum cea reținută în hotărârea menționată.

28 Comisia arată, în esență, că jurisprudența nu impune Comisiei să facă dovada posibilității de recuperare a pierderilor și că Tribunalul a motivat suficient, sub acest aspect, hotărârea atacată.

— Aprecierea Curții

29 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, motivarea unei hotărâri trebuie să menționeze în mod clar și neechivoc raționamentul Tribunalului, astfel încât să dea posibilitatea persoanelor interesate să ia cunoștință de temeiurile măsurii luate, iar Curții să își exercite controlul judecătoresc (a se vedea printre altele Hotărârea din 14 mai 1998, *Consiliul/de Nil și Impens*, C-259/96 P, Rec., p. I-2915, punctele 32 și 33, precum și Hotărârea din 17 mai 2001, *IECC/Comisia*, C-449/98 P, Rec., p. I-3875, punctul 70).

30 Cu toate acestea, astfel cum a precizat de asemenea Curtea, obligația Tribunalului de a-și motiva hotărârile nu poate fi interpretată în sensul că acesta ar fi ținut să răspundă în detaliu la fiecare argument invocat de o parte, în special dacă argumentul respectiv nu are un caracter suficient de clar și de precis și nu se întemeiază pe elemente de probă detaliate (Hotărârea din 6 martie 2001, *Connolly/Comisia*, C-274/99 P, Rec., p. I-1611, punctul 121, și Hotărârea din 11 septembrie 2003, *Belgia/Comisia*, C-197/99 P, Rec., p. I-8461, punctul 81).

31 În consecință, în lumina acestor principii trebuie examinat primul aspect al primului motiv.

32 Or, trebuie să se constate că, în speță, contrar celor afirmate de recurentă, Tribunalul a prezentat suficiente motive pentru care Comisia nu era obligată să facă dovada că WIN avea posibilitatea de a-și recupera pierderile.

33 Astfel, la punctul 224 din hotărârea atacată, Tribunalul a amintit mai întâi că, în Hotărârile citate anterior AKZO/Comisia (punctele 71 și 72), precum și Tetra Pak/Comisia (punctul 41), Curtea a statuat, pe de o parte, că prețurile inferioare mediei costurilor variabile trebuie considerate întotdeauna abuzive și că, pe de altă parte, prețurile inferioare mediei costurilor totale, dar superioare mediei costurilor variabile, nu prezintă un caracter abuziv decât atunci când se poate face dovada unui plan de eliminare.

34 În continuare, la punctul 225 din hotărârea atacată, Tribunalul a amintit împrejurările cauzei în care s-a pronunțat Hotărârea Tetra Pak/Comisia, citată anterior. În special, acesta a făcut trimitere la punctele 42 și 43 din hotărârea menționată, în care Curtea a explicat în mod specific cele ce urmează:

„42 [...] Pentru vânzările de cartoane nesterilizate în Italia, între 1976 și 1981, [Tribunalul] a constatat că prețurile erau mult inferioare mediei costurilor variabile. Dovada intenției de eliminare a concurenților nu era, prin urmare, necesară. În 1982, prețurile acestor cartoane se situau între media costurilor variabile și media costurilor totale. Din acest motiv, la punctul 151 din hotărârea atacată, Tribunalul a încercat să stabilească, de altfel fără a fi criticat în această privință de către reclamantă, că Tetra Pak [International SA] avea intenția de a elimina un concurent.

43 De asemenea, în mod întemeiat Tribunalul a urmat, la punctele 189-191 din hotărârea atacată, exact același raționament în ceea ce privește vânzările de mașini nesterilizate în Regatul Unit între 1981 și 1984.”

35 În sfârșit, la punctul 226 din hotărârea atacată, Tribunalul a citat punctul 44 din Hotărârea Tetra Pak/Comisia, citată anterior, în care Curtea a statuat că, având în vedere constatarea împrejurărilor rezumate la punctele 42 și 43 din hotărârea menționată, nu ar fi oportun să se pretindă, ca probă suplimentară, să se facă dovada că Tetra Pak International SA avea o șansă reală de a-și recupera pierderile.

36 Așadar, prin aplicarea în cazul de față a raționamentului urmat de Curte în Hotărârea Tetra Pak/Comisia, citată anterior, astfel cum a fost rezumat la punctele precedente, Tribunalul a statuat, la punctul 227 din hotărârea atacată, că, în mod întemeiat, Comisia putea prezuma caracterul eliminatoriu al respectivei practici de prețuri în măsura în care, la fel ca în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Tetra Pak/Comisia menționată, prețurile WIN erau inferioare mediei costurilor variabile și, în ceea ce privește costurile totale, aceasta trebuia să facă în plus dovada că practica de prețuri adoptată de WIN se înscria în cadrul unui plan care urmărea „acapararea” pieței.

37 În aceste condiții, este necesar să se constate că hotărârea atacată expune cu suficientă claritate motivele care au determinat Tribunalul să considere împrejurările care se află la originea prezentei cauze, în special raportul existent între nivelul prețurilor aplicate de WIN și media costurilor variabile și totale suportate de aceasta, ca fiind similare celor în care s-a pronunțat Hotărârea Tetra Pak/Comisia, citată anterior, și să statueze, în consecință, că dovada unei recuperări a pierderilor nu constituia o condiție prealabilă necesară în vederea constatării unei practici a prețurilor de ruinare.

38 Prin urmare, primul aspect al primului motiv trebuie respins.

Cu privire la al doilea aspect al primului motiv, întemeiat pe dreptul unei întreprinderi aflate în poziție dominantă de a-și alinia prețurile la cele ale concurenților săi

— Argumentele părților

39 Prin intermediul celui de al doilea aspect al prezentului motiv, recurenta critică Tribunalul pentru că nu a motivat respingerea argumentelor sale prin care invoca un drept de aliniere a prețurilor sale la cele ale concurenților săi. Aceasta critică Tribunalul în special pentru că s-a limitat să afirme la punctul 187 din hotărârea atacată că, deși

alinieră la prețurile concurenților nu este abuzivă în sine, nu se poate exclude ca aceasta să devină abuzivă atunci când urmărește să consolideze o poziție dominantă și să abuzeze de aceasta, fără a specifica în niciun mod dacă, în speță, WIN avea intenția să își consolideze poziția dominantă sau să abuzeze de ea.

- 40 Comisia arată că, în primă instanță, recurenta s-a limitat să invoce o încălcare de către Comisie a dreptului absolut de care dispune orice întreprindere de a-și alinia prețurile la cele ale concurenților săi, chiar și atunci când aceasta beneficiază de o poziție dominantă pe piață și chiar dacă o asemenea aliniere constă în aplicarea unui nivel de prețuri inferior costurilor. Comisia consideră că Tribunalul s-a limitat, așadar, în mod întemeiat, la a exclude existența în dreptul comunitar a unui astfel de drept absolut.

— Aprecieră Curții

- 41 Trebuie amintit că, în cadrul recursului, controlul Curții are ca obiect, printre altele, să verifice dacă Tribunalul a răspuns în mod suficient la toate argumentele invocate de recurent (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 decembrie 1998, *Baustahlgewebe/Comisia*, C-185/95 P, Rec., p. I-8417, punctul 128, Hotărârea din 29 aprilie 2004, *British Sugar/Comisia*, C-359/01 P, Rec., p. I-4933, punctul 47, precum și Hotărârea din 28 iunie 2005, *Dansk Rørindustri și alții/Comisia*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, Rec., p. I-5425, punctul 244).

- 42 Or, trebuie să se constate că, astfel cum arată Comisia, în speță, Tribunalul a răspuns pe larg la argumentele prezentate de WIN în primă instanță, prin care aceasta urmărea, în esență, să justifice practica de prețuri în discuție în temeiul unui drept al oricărui operator economic, indiferent de poziția sa pe piață, de a-și alinia prețurile la cele ale concurenților săi.

43 Astfel, la punctul 176 din hotărârea atacată, Tribunalul a precizat mai întâi că decizia în litigiu, la punctul 315 din motive, contestă dreptul WIN de a-și alinia prețurile la cele practicate de concurenții săi numai în măsura în care exercitarea unei asemenea posibilități „implică o neacoperire a costurilor serviciului respectiv de către întreprinderea dominantă”.

44 În continuare, la punctele 178-182 din hotărârea atacată, Tribunalul a explicat motivele pentru care un asemenea drept de aliniere nu poate fi întemeiat nici pe Decizia 83/462/CEE a Comisiei din 29 iulie 1983 privind o procedură în temeiul articolului [82] din Tratatul CEE (IV/30.698 – ECS/Akzo – Măsuri provizorii) (JO L 252, p. 13), nici pe Hotărârea AKZO/Comisia, citată anterior, invocate de recurentă.

45 În sfârșit, Tribunalul a verificat dacă limitarea dreptului WIN de a-și alinia prețurile la cele ale concurenților săi, în măsura în care „implică o neacoperire a costurilor serviciului respectiv de către întreprinderea dominantă”, este compatibilă cu dreptul comunitar.

46 În acest scop, la punctele 185 și 186 din hotărârea atacată, Tribunalul a făcut trimitere la jurisprudența comunitară potrivit căreia articolul 82 CE impune obligații specifice întreprinderilor aflate în poziție dominantă. În special, Tribunalul a amintit că, dacă o poziție dominantă nu poate priva o întreprindere care se află într-o astfel de poziție de dreptul de a-și prezerva propriile interese comerciale, atunci când acestea sunt amenințate, și dacă trebuie să i se acorde, într-o măsură rezonabilă, posibilitatea de a îndeplini actele pe care le consideră potrivite în vederea protejării acelor interese, asemenea comportamente nu pot fi admise atunci când au ca obiect tocmai să întărească această poziție dominantă și să abuzeze de ea.

47 Așadar, în aplicarea acestei jurisprudențe a statuat Tribunalul, la punctul 187 din hotărârea atacată, că WIN nu poate să invoce niciun drept absolut de a-și alinia prețurile la cele ale concurenților săi pentru a justifica un anumit comportament, atunci când acesta constituie un abuz de poziție dominantă.

48 Recurenta nu poate nici să critice Tribunalul pentru că s-a limitat la a statua în acest sens fără să verifice dacă, în speță, comportamentul WIN prezenta un caracter abuziv. Astfel, în special la punctele 195-218 și 224-230 din hotărârea atacată, Tribunalul a respins toate argumentele recurente prin care aceasta urmărea să repună în discuție existența unui asemenea comportament abuziv, astfel cum a fost constatată prin decizia în litigiu.

49 Prin urmare, este necesar să se respingă și al doilea aspect al primului motiv și, în consecință, primul motiv în totalitate, ca fiind nefondat.

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe o încălcare de către Tribunal a articolului 82 CE în măsura în care acesta a refuzat WIN dreptul de a-și alinia cu bună-credință prețurile la cele ale concurenților săi

Argumentele părților

50 Prin intermediul celui de al doilea motiv, recurenta subliniază mai întâi că Tribunalul a recunoscut că aceasta s-a limitat la a-și alinia prețurile la cele ale unora dintre concurenții săi. În continuare, recurenta afirmă că dreptul de aliniere la prețurile concurenților a fost consacrat de practica decizională a Comisiei, de jurisprudența Curții și de doctrină. În sfârșit, recurenta critică Tribunalul pentru că nu a verificat, astfel cum impune o jurisprudență constantă, dacă măsurile pe care aceasta le-a adoptat pentru a-și alinia prețurile la cele ale concurenților săi erau, după cum susține recurenta, proporționale și rezonabile.

51 Comisia obiectează că recurenta nu invocă nici o eroare de drept săvârșită de Tribunal la analiza argumentelor privind pretinsul drept al WIN de a-și alinia prețurile la cele ale concurenților săi, nici o contradicție între motive. În realitate, recurenta ar invoca

pentru prima oară în stadiul recursului argumente prin care impută Comisiei faptul că nu a verificat dacă măsurile adoptate de WIN erau proporționale și rezonabile.

52 În orice caz, recurenta nu critică decât un singur punct din hotărârea atacată, și anume punctul 187, potrivit căruia „nu s-ar putea exclude” ca posibilitatea de a-și alinia prețurile la cele ale concurenților să fie refuzată unei întreprinderi în cazul în care o asemenea aliniere are drept scop să consolideze poziția dominantă a acesteia sau să abuzeze de ea. Or, potrivit Comisiei, interzicerea unei asemenea alinieri, atunci când aceasta ar conduce la aplicarea de către o întreprindere aflată în poziție dominantă de prețuri inferioare costurilor sale, este pe deplin conformă principiilor pe care se întemeiază articolul 82 CE. În subsidiar, Comisia subliniază că WIN nu s-a limitat la a-și alinia prețurile la cele ale concurenților săi, ci, dimpotrivă, și-a forțat concurenții să își alinieze prețurile la prețurile sale.

Aprecierea Curții

53 Recurenta invocă două argumente în susținerea prezentului motiv.

54 Pe de o parte, aceasta critică Tribunalul pentru că a încălcat articolul 82 CE în măsura în care, în esență, nu i-a recunoscut un drept de aliniere a prețurilor sale la cele ale concurenților săi.

55 În această privință, trebuie amintit că, potrivit articolului 58 din Statutul Curții de Justiție și articolului 112 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul de procedură, un recurs trebuie să indice cu precizie elementele criticate din hotărârea a cărei anulare se solicită, precum și argumentele juridice care susțin în mod concret această cerere.

56 Or, în speță, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 83 din concluzii, recurenta nu explică nicidecum motivele pentru care Tribunalul ar fi încălcat articolul 82 CE atunci când a examinat în mod expres, după cum s-a amintit la punctul 44 din prezenta hotărâre, practica decizională a Comisiei și jurisprudența Curții invocate de WIN în primă instanță și a statuat, prin urmare, că articolul menționat nu poate fi interpretat ca asigurând unei întreprinderi aflate în poziție dominantă un drept absolut de aliniere a prețurilor sale la cele ale concurenților săi.

57 Rezultă că acest argument este inadmisibil.

58 Pe de altă parte, recurenta critică Tribunalul pentru că a omis să analizeze caracterul rezonabil și proporțional al răspunsului WIN.

59 Or, acest al doilea argument este de asemenea inadmisibil în măsura în care recurenta nu l-a invocat în primă instanță.

60 Într-adevăr, potrivit unei jurisprudențe constante, a permite unei părți să invoce pentru prima dată în fața Curții un motiv pe care nu l-a invocat în fața Tribunalului ar echivala cu a-i permite să sesizeze Curtea, a cărei competență în materie de recurs este limitată, cu un litigiu mai extins decât cel cu care a fost sesizat Tribunalul. În cadrul unui recurs, competența Curții este, prin urmare, limitată la aprecierea soluției legale pronunțate cu privire la motivele dezbătute în fața primei instanțe (a se vedea printre altele Hotărârea din 11 noiembrie 2004, Ramondín și alții/Comisia, C-186/02 P și C-188/02 P, Rec., p. I-10653, punctul 60, precum și Hotărârea din 26 octombrie 2006, Koninklijke Coöperatie Cosun/Comisia, C-68/05 P, Rec., p. I-10367, punctul 96).

61 Rezultă că al doilea motiv trebuie declarat inadmisibil.

Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe o eroare săvârșită de Tribunal la aprecierea legalității metodei utilizate de Comisie pentru a calcula nivelul de acoperire a costurilor

Argumentele părților

- 62 Prin intermediul celui de al treilea motiv, recurenta susține că, prin faptul că nu a cenzurat metoda utilizată de Comisie pentru a calcula nivelul de acoperire a costurilor, Tribunalul a denaturat testul privind prețurile de ruinare stabilit prin Hotărârea AKZO/Comisia, citată anterior, și, în consecință, a încălcat articolul 82 CE. Astfel, Tribunalul ar fi validat în mod ilegal aplicarea greșită a acestui test de către Comisie atât în ceea ce privește costurile variabile, cât și în ceea ce privește costurile totale.
- 63 Referitor la costurile variabile, recurenta susține că, pentru a putea califica drept abuzive anumite prețuri inferioare mediei costurilor variabile, metoda de calcul aplicată trebuie să demonstreze că furnizarea serviciilor respective a cauzat o pierdere.
- 64 Or, dat fiind că WIN, în acțiunea sa în primă instanță, a invocat faptul că, în aproape toată perioada cât a durat încălcarea, toți abonații au produs în mod individual un beneficiu, Tribunalul nu ar fi putut omite, fără a încălca articolul 82 CE, să verifice dacă s-a stabilit de către Comisie că bilanțul fiecărui abonament a constituit sau nu a constituit o pierdere pentru WIN. Dimpotrivă, Tribunalul ar fi validat abordarea urmată de Comisie și care consta într-o analiză perioadă cu perioadă, care nu ar oferi o viziune completă a rentabilității fiecărui abonament.
- 65 În ceea ce privește costurile totale, recurenta, făcând trimitere la afirmațiile sale referitoare la costurile variabile, susține că Tribunalul a denaturat testul privind prețurile de ruinare pentru că nu a încercat să verifice dacă fusese dovedită neacoperirea costurilor totale.

66 Comisia răspunde mai întâi că metoda aplicată în cazul de față este nu numai aceeași metodă pe care a urmat-o în cauzele în care s-au pronunțat Hotărârile citate anterior AKZO/Comisia și Tetra Pak/Comisia și care ia în considerare costurile astfel cum reies din contabilitatea anuală a întreprinderii, ci și că această metodă a fost chiar adaptată într-un sens favorabil recurenței, astfel încât nivelul costurilor reținut la calcul ar fi în realitate inferior nivelului costurilor reale ale WIN.

67 În continuare, Comisia arată că recurența nu impută Tribunalului nicio eroare de apreciere sau denaturare a faptelor în analiza motivului privind metoda de calcul static aplicată de Comisie. De asemenea, aceasta nu ar invoca nicio eroare de drept în ceea ce privește analiza de către Tribunal a refuzului Comisiei de a adopta metoda alternativă de calcul al costurilor propusă de WIN.

68 Referitor la necesitatea de a lua în considerare abonamentul pentru toate cele 48 de luni de existență, Comisia apreciază că, în prezența unor niveluri de acoperire sub 100 % în toate perioadele scurte succesive examinate în decizia în litigiu și care totalizează aproximativ un an și jumătate, nivelul de acoperire nu ar fi putut decât să se situeze de asemenea sub 100 % pentru toată durata medie de existență a unui abonament, și anume 48 de luni. În această privință, Comisia arată că acest nivel de acoperire ar putea să depășească 100 % pe o perioadă mai lungă numai dacă s-ar presupune că situația de după perioada în care a avut loc încălcarea ar fi permis întreprinderii să realizeze în mod durabil marje de profit pe abonat care se situează cu mult dincolo de nivelul concurenței.

Aprecierea Curții

69 Trebuie amintit de la bun început că, potrivit jurisprudenței Curții, un recurs nu poate să se limiteze la a repeta motivele și argumentele care au fost deja prezentate în fața Tribunalului fără să aducă argumente pentru a stabili că acesta a săvârșit o eroare de drept (a se vedea Ordonanța din 5 februarie 1998, Abello și alții/Comisia, C-30/96 P, Rec., p. I-377, punctul 45, precum și, în acest sens, Hotărârea din 8 ianuarie 2002, Franța/Monsanto și Comisia, C-248/99 P, Rec., p. I-1, punctul 69).

70 Or, la punctele 129-156 din hotărârea atacată, Tribunalul a răspuns pe larg la argumentele recurente potrivit căreia metoda de calcul a nivelului de acoperire a costurilor utilizată de Comisie nu permitea să se ia în considerare un nivel adecvat al costurilor suportate de WIN.

71 În special, pe de o parte, Tribunalul a constatat la punctul 138 din hotărârea atacată că, în mod contrar celor susținute de recurentă, aplicarea metodei de calcul alese de Comisie i-a permis acesteia să concluzioneze că WIN a practicat prețuri inferioare costurilor sale. Pe de altă parte, în cadrul analizei legalității acestei metode, Tribunalul a explicat, la punctele 144 și 145 din această hotărâre, motivele pentru care analiza perioadă cu perioadă efectuată de Comisie a permis să se ia în considerare variațiile tarifelor intervenite în perioada în care a avut loc încălcarea și, în consecință, să se aibă o viziune suficient de completă a rentabilității unui abonament.

72 Or, trebuie să se constate că, în realitate, prin intermediul motivului care este examinat, recurenta nu identifică nicio eroare de drept pe care Tribunalul ar fi săvârșit-o în cadrul analizei amintite la punctele precedente din prezenta hotărâre, ci se limitează să repete argumentele pe care le-a prezentat deja în primă instanță împotriva metodei adoptate de Comisie în decizia în litigiu.

73 Prin urmare, al treilea motiv trebuie declarat inadmisibil.

Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe o eroare de drept și pe o încălcare a obligației de motivare săvârșite de Tribunal în măsura în care acesta a considerat că, la calculul nivelului de acoperire a costurilor, nu trebuie luate în considerare costurile și veniturile ulterioare perioadei în care a avut loc pretinsa încălcare

Argumentele părților

- 74 În ceea ce privește al patrulea motiv, recurenta critică Tribunalul pentru că a validat analiza Comisiei care excludea din calculul pentru evaluarea nivelului de acoperire a costurilor încasările și costurile ulterioare preținsei încălcări, respectiv ulterioare datei de 15 octombrie 2002. În această privință, recurenta susține, printre altele, că Tribunalul nu putea, fără a se contrazice și fără a încălca articolul 82 CE, să confirme abordarea adoptată de Comisie și care consta în același timp, pe de o parte, în a exclude din calculul nivelului de acoperire menționat încasările și costurile ulterioare preținsei încălcări, dar incluse totuși în cele 48 de luni de existență a unui abonament și, pe de altă parte, în a recunoaște că, în cazul abonamentelor, costurile și veniturile sunt împărțite în mod legitim pe o perioadă de 48 de luni.
- 75 Potrivit Comisiei, acest motiv nu reprezintă decât o prelungire a celui de al treilea motiv și rezultă dintr-o confuzie. Astfel, la aplicarea metodei urmate de Comisie și validate de Tribunal, numai costurile nerecurente, și anume costurile de „cucerire” sau de „dobândire a clientelei”, ar trebui împărțite potrivit principiului amortizării. În schimb, veniturile și costurile recurente, cum sunt costurile ulterioare încălcării, nu ar trebui împărțite.
- 76 În continuare, Comisia susține că este greșit să se integreze în calculul nivelului de acoperire a costurilor estimările de marje pozitive viitoare. Asemenea estimări pozitive s-ar întemeia pe împrejurarea că WIN a decis să nu repercuteze asupra prețurilor sale reducerea tarifelor de acces la rețeaua France Télécom accesibilă tuturor concurenților. În realitate, potrivit Comisiei, astfel de ipoteze privind marja nu se pot realiza decât într-un context de concurență mai restrânsă.

77 În sfârșit, Comisia amintește că, în orice caz, extrapolările recurenței nu conduc la un nivel pozitiv de acoperire a costurilor totale și că, în pofida acceptării estimărilor unor marje de profit extrem de ridicate în cele 48 de luni de existență a unui abonament, prezentate de recurentă, astfel de marje nu ar putea să se justifice decât într-o situație de concurență redusă.

Aprecierea Curții

78 Trebuie amintit că, la punctele 136 și 137 din hotărârea atacată, Tribunalul a explicat că metoda urmată de Comisie consta în împărțirea pe durată de existență medie a unui abonament, egală cu 48 de luni, numai a costurilor variabile nerecurente, și anume costurile de dobândire a clientelei. Astfel, potrivit abordării adoptate de Comisie în decizia în litigiu, obiectivul întreprinderii nu este să realizeze imediat un rezultat contabil pozitiv instantaneu, ci, astfel cum rezultă din cuprinsul punctului 76 din motivele deciziei menționate, citat de Tribunal la punctul 136 din hotărârea atacată, „să atingă un nivel de acoperire a costurilor recurente (costuri de rețea și costuri de producție) suficient pentru ca marja dintre venituri și aceste costuri recurente să acopere, într-un orizont de timp rezonabil, costurile variabile nerecurente efectuate pentru dezvoltarea comercială a produselor în cauză”.

79 La aplicarea acestei metode, Comisia a analizat politica de prețuri urmată de WIN între luna ianuarie 2001 și luna octombrie 2002 și a concluzionat că, în această perioadă, WIN a aplicat prețuri inferioare unui anumit nivel al costurilor sale ajustate.

80 Rezultă că neluarea în considerare a costurilor și a veniturilor ulterioare perioadei în care a avut loc încălcarea, dar cuprinse în perioada de 48 de luni avută în vedere, decurgea în mod direct din aplicarea în speță a metodei de calcul al nivelului de acoperire a costurilor alese de Comisie și a cărei ilegalitate recurenta nu a reușit să o stabilească nici în primă instanță, astfel cum reiese de la punctul 154 din hotărârea atacată, nici în cadrul prezentului recurs, astfel cum rezultă din cuprinsul punctelor 69-73 din prezenta hotărâre.

81 Tribunalul nu a săvârșit astfel nicio eroare de drept atunci când a statuat, la punctul 152 din hotărârea atacată, că „în mod întemeiat Comisia consideră că veniturile și costurile ulterioare încălcării nu ar putea fi luate în considerare la evaluarea nivelului de acoperire a costurilor în perioada vizată”.

82 Rezultă că al patrulea motiv trebuie respins ca nefondat.

Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe o eroare de drept și pe o încălcare a obligației de motivare săvârșite de Tribunal în măsura în care acesta a considerat că un preț care conduce la o diminuare a cotei de piață a întreprinderii poate fi considerat preț de ruinare

Argumentele părților

83 Potrivit recurenței, deși a recunoscut că, începând cu luna august 2002, cota de piață a WIN a scăzut, Tribunalul a considerat în mod greșit că pretinsa încălcare a continuat până la 15 octombrie 2002. În realitate, ruinarea ar presupune o reducere semnificativă a concurenței și ar fi, așadar, exclusă în ipoteza unei consolidări a concurenței.

84 Cu titlu introductiv, Comisia răspunde că WIN nu a invocat acest argument în primă instanță decât pentru a contesta existența poziției sale dominante, precum și pentru a solicita o reducere a amenzii. Or, argumentul menționat ar fi invocat pentru prima oară în stadiul recursului pentru a contesta existența abuzului de poziție dominantă și, din acest motiv, ar fi inadmisibil.

85 În ceea ce privește temeinicia celui de al cincilea motiv, Comisia subliniază, în subsidiar, că, pe baza unor informații de care dispune, cota de piață a WIN a crescut în mod constant până în luna august 2002. Prin urmare, orice reducere eventuală a cotei de piață a WIN în ultima lună și jumătate din perioada în care a avut loc încălcarea ar fi datorată numai reducerii tarifelor angro ale France Télécom pentru accesul la rețea, pe care WIN, spre deosebire de concurenții săi, a decis să nu le repercuteze asupra prețurilor sale, punând astfel capăt încălcării la 15 octombrie 2002. Cu titlu accesoriu, Comisia susține că o asemenea reducere nu poate repune în discuție legalitatea deciziei în litigiu, însă, eventual, ar avea incidență numai asupra duratei încălcării, fără ca aceasta să poată avea, de altfel, un impact asupra cuantumului sancțiunii, recurenta nesolicitând o modificare a acesteia.

Aprecierea Curții

86 Este suficient să se constate în această privință că, în speță, astfel cum arată în mod întemeiat Comisia și astfel cum a arătat avocatul general la punctul 121 din concluzii, recurenta nu a criticat în primă instanță decizia în litigiu cu privire la acest punct. Astfel, deși aceasta a invocat reducerea cotei sale de piață, pe de o parte, pentru a contesta existența unei poziții dominante și, pe de altă parte, pentru a solicita o reducere a cuantumului amenzii, spre deosebire de prezentul motiv, aceasta nu a invocat totuși argumentul respectiv pentru a contesta existența încălcării.

87 Rezultă că, în temeiul jurisprudenței amintite la punctul 60 din prezenta hotărâre, al cincilea motiv trebuie declarat inadmisibil.

Cu privire la al șaselea motiv, întemeiat pe o denaturare a elementelor de probă și pe o eroare de drept săvârșite de Tribunal la aprecierea existenței unui plan de ruinare

88 Al șaselea motiv este format din două aspecte.

Cu privire la primul aspect al celui de al șaselea motiv, întemeiat pe denaturarea elementelor de probă

— Argumentele părților

89 Prin intermediul primului aspect al motivului examinat, recurenta susține că Tribunalul a denaturat elementele de probă pe care și-a întemeiat analiza cu privire la existența unui plan de ruinare din partea WIN. Astfel, acesta s-ar fi bazat numai pe documente ale WIN care reflectau, potrivit termenilor utilizați chiar de Tribunal la punctul 214 din hotărârea atacată, doar „obiective comerciale destul de ambițioase”, precum și pe o lectură complet inexactă a unei serii de documente interne, utilizând, printre altele, termeni precum „acaparare” sau „a acapara”.

90 Potrivit Comisiei, primul aspect al celui de al șaselea motiv ar fi inadmisibil în măsura în care, pe de o parte, urmărește reexaminarea în stadiul recursului a unui motiv care a fost respins ca inadmisibil de către Tribunal, fără a contesta însă faptul că acesta din urmă l-a declarat inadmisibil. Pe de altă parte, recurenta nu ar prezenta niciun argument pentru a susține denaturarea invocată, în condițiile în care Tribunalului îi revine sarcina de a aprecia în mod suveran valoarea care trebuie atribuită elementelor de probă care îi sunt prezentate.

— Aprecierea Curții

⁹¹ Trebuie să se arate că, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 192 din hotărârea atacată, recurenta a invocat deja în fața Tribunalului denaturarea elementelor de probă săvârșită de Comisie, atunci când a afirmat că aceasta s-a întemeiat în mod eronat pe documente interne pentru a ajunge la concluzia existenței unui plan de ruinare.

⁹² Totuși, înainte de a începe, cu titlu accesoriu, examinarea acestor documente, contestată de recurentă în cadrul prezentului recurs, Tribunalul a declarat mai întâi inadmisibil acest motiv, la punctele 204 și 205 din hotărârea atacată, deoarece nu îndeplinea cerințele de precizie și de specificitate impuse de jurisprudența comunitară.

⁹³ Or, în cadrul unui recurs, recurentul nu poate să invoce motive pe care Tribunalul le-a respins ca inadmisibile, din moment ce această declarație de inadmisibilitate nu este pusă în discuție (Hotărârea din 22 decembrie 1993, Eppe/Comisia, C-354/92 P, Rec., p. I-7027, punctul 13).

⁹⁴ În consecință, primul aspect al celui de al șaselea motiv trebuie declarat inadmisibil.

Cu privire la al doilea aspect al celui de al șaselea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 82 CE

— Argumentele părților

95 În cadrul celui de al doilea aspect al acestui motiv, recurenta arată că Tribunalul a încălcat articolul 82 CE în măsura în care a statuat în sensul existenței unui plan de ruinare exclusiv pe baza unor elemente subiective, deși articolul menționat impunea dovada unui plan de eliminare a concurenței identificabil în mod obiectiv, întemeiată pe indicii obiective, cum ar fi, printre altele, amenințări adresate concurenților sau diminuări selective ale prețurilor pentru clienții concurenților.

96 Comisia răspunde că, pe de o parte, elementul intențional al abuzului de poziție dominantă este în mod necesar subiectiv și că, pe de altă parte, cerința de a face dovada existenței unui plan de eliminare a concurenților pe baza unor indicii obiective precum cele prezentate de recurentă nu are nicio susținere în jurisprudență.

— Aprecierea Curții

97 Este suficient să se constate că în mod greșit recurenta susține că, pentru a stabili existența unui plan de ruinare, Tribunalul s-ar fi întemeiat numai pe elemente subiective.

98 Astfel, reiese din cuprinsul punctelor 199 și 215 din hotărârea atacată că, deși Tribunalul s-a referit la o „strategie de acaparare” a pieței de către WIN, acesta a dedus totuși strategia menționată din elemente obiective precum documentele interne ale acestei întreprinderi.

99 În consecință, întrucât al doilea aspect al prezentului motiv nu este fondat, al șaselea motiv trebuie respins în întregime.

Cu privire la al șaptelea motiv, întemeiat pe o încălcare de către Tribunal a articolului 82 CE în măsura în care acesta a refuzat să ia în considerare imposibilitatea recuperării pierderilor

100 Al șaptelea motiv cuprinde de asemenea două aspecte.

Cu privire la primul aspect al celui de al șaptelea motiv, întemeiat pe necesitatea de a face dovada posibilității de recuperare a pierderilor

— Argumentele părților

101 Prin intermediul primului aspect al celui de al șaptelea motiv, recurenta arată că Tribunalul a încălcat articolul 82 CE în măsura în care a considerat că dovedirea posibilității de recuperare a pierderilor nu reprezintă o condiție prealabilă constatării unei practici a prețurilor de ruinare. În realitate, jurisprudența comunitară ar impune întotdeauna o astfel de dovadă, în lipsa căreia nu poate fi avută în vedere nicio ruinare, dat fiind că nu ar fi rațional din punct de vedere economic pentru o întreprindere să utilizeze o asemenea practică. De altfel, această poziție ar fi adoptată de numeroase instanțe și autorități de concurență, precum și de o mare parte a doctrinei.

102 Comisia răspunde mai întâi că dovedirea posibilității de recuperare a pierderilor nu este impusă de jurisprudența Curtii. De altfel, o asemenea dovadă, impusă de jurisprudența instanțelor din Statele Unite ale Americii, s-ar întemeia pe o logică economică ce nu este proprie dreptului comunitar. Astfel, potrivit Comisiei, spre deosebire de abordarea

din dreptul american, analiza abuzului în sensul articolului 82 CE presupune că întreprinderea în cauză beneficiază de o poziție dominantă. Or, existența unei asemenea poziții ar fi suficientă, prin ea însăși, pentru a stabili că recuperarea pierderilor este posibilă. În sfârșit, în speță, situația de creștere exponențială a pieței vizate ar fi făcut probabilă o asemenea recuperare.

— Aprecieria Curții

¹⁰³ Pentru a aprecia temeinicia primului aspect al prezentului motiv, este necesar să se amintească cu titlu introductiv că, potrivit unei jurisprudențe constante, articolul 82 CE este expresia obiectivului general atribuit de articolul 3 alineatul (1) litera (g) CE acțiunii Comunității Europene, și anume stabilirea unui un sistem care împiedică denaturarea concurenței pe piața internă. Astfel, poziția dominantă menționată la articolul 82 CE privește o situație de putere economică deținută de o întreprindere care îi conferă acesteia capacitatea de a se opune menținerii unei concurențe efective pe piața în cauză, dându-i posibilitatea de a adopta, într-o măsură apreciabilă, comportamente independente față de concurenții săi, de clienții săi și, în sfârșit, de consumatori (Hotărârea din 13 februarie 1979, Hoffmann-La Roche/Comisia, 85/76, Rec., p. 461, punctul 38).

¹⁰⁴ În acest context, prin interzicerea exploataării abuzive a unei poziții dominante pe piață, în măsura în care comerțul între statele membre este susceptibil să fie afectat, articolul 82 CE vizează comportamentele care sunt de natură să influențeze structura pieței în care gradul de concurență este deja scăzut tocmai din cauza prezenței întreprinderii în cauză și care au ca efect împiedicarea menținerii gradului de concurență existent încă pe piață sau dezvoltarea acestei concurențe prin recurgerea la metode diferite de cele utilizate în cadrul unei concurențe normale între produse sau servicii pe baza prestațiilor operatorilor economici (Hotărârea Hoffman-La Roche/Comisia, citată anterior, punctul 91, Hotărârea din 9 noiembrie 1983, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Comisia, 322/81, Rec., p. 3461, punctul 70, Hotărârea AKZO/Comisia, citată anterior, punctul 69, și Hotărârea din 15 martie 2007, British Airways/Comisia, C-95/04 P, Rep., p. I-2331, punctul 66).

105 Prin urmare, întrucât articolul 82 CE vizează nu numai practicile care pot cauza un prejudiciu imediat consumatorilor, ci și pe cele care le cauzează un prejudiciu prin faptul că aduc atingere unei concurențe efective (Hotărârea din 21 februarie 1973, Europemballage și Continental Can/Comisia, 6/72, Rec., p. 215, punctul 26), întreprinderii care deține o poziție dominantă îi revine o răspundere specială de a nu aduce atingere prin comportamentul său unei concurențe efective și nedenate pe piața comună (Hotărârea Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Comisia, citată anterior, punctul 57).

106 Astfel cum a precizat deja Curtea, rezultă că articolul 82 CE interzice unei întreprinderi aflate în poziție dominantă eliminarea unui concurent și consolidarea în acest mod a poziției sale prin recurgerea la alte motive decât cele care țin de o concurență bazată pe merite. Din această perspectivă, nu orice concurență prin intermediul prețurilor poate fi considerată legitimă (Hotărârea AKZO/Comisia, citată anterior, punctul 70).

107 În special, trebuie să se considere că exploatează în mod abuziv poziția sa dominantă o întreprindere care, pe o piață în cadrul căreia concurența este deja redusă tocmai din cauza prezenței sale, pune în aplicare o politică de prețuri care nu are altă finalitate economică decât aceea de a-și elimina concurenții pentru a putea profita ulterior de reducerea nivelului concurenței existente încă pe piață.

108 Or, pentru a aprecia caracterul licit al politicii de prețuri aplicate de o întreprindere dominantă, la punctul 74 din Hotărârea AKZO/Comisia, citată anterior, Curtea a făcut trimitere la criteriile referitoare la prețuri întemeiate pe costurile efectuate de întreprinderea dominantă și pe strategia acesteia.

109 Astfel, Curtea a precizat, pe de o parte, că prețurile inferioare mediei costurilor variabile trebuie considerate, în principiu, abuzive, în măsura în care, prin aplicarea unor asemenea prețuri, se prezumă că o întreprindere în poziție dominantă nu urmărește nicio altă finalitate economică decât pe aceea de a-și elimina concurenții. Pe de altă parte, prețurile inferioare mediei costurilor totale, dar superioare mediei costurilor

variabile, nu trebuie considerate abuzive decât atunci când sunt stabilite în cadrul unui plan care are drept scop eliminarea unui concurent (a se vedea Hotărârile citate anterior AKZO/Comisia, punctele 70 și 71, precum și Tetra Pak/Comisia, punctul 41).

- 110 Prin urmare, contrar celor afirmate de recurentă, nu reiese din jurisprudența Curții că dovada posibilității de recuperare a pierderilor suferite din cauza aplicării de către o întreprindere aflată în poziție dominantă a unor prețuri inferioare unui anumit nivel al costurilor constituie o condiție necesară pentru a stabili caracterul abuziv al unei asemenea politici de prețuri. În special, Curtea a avut ocazia să excludă necesitatea unei astfel de dovezi în împrejurări în care intenția de a elimina a întreprinderii în cauză putea fi prezumată în considerarea aplicării de către aceasta a unor prețuri inferioare mediei costurilor variabile (a se vedea în acest sens Hotărârea Tetra Pak/Comisia, citată anterior, punctul 44).
- 111 Această interpretare nu exclude, bineînțeles, ca o asemenea posibilitate de recuperare a pierderilor să poată fi considerată de către Comisie ca fiind un element pertinent la aprecierea caracterului abuziv al practicii în discuție, în măsura în care poate contribui, de exemplu, în cazul aplicării unor prețuri inferioare mediei costurilor variabile, la excluderea altor justificări economice decât eliminarea unui concurent sau, în cazul aplicării unor prețuri inferioare mediei costurilor totale, dar superioare mediei costurilor variabile, la stabilirea existenței unui plan având drept scop eliminarea unui concurent.
- 112 În rest, lipsa oricărei posibilități de recuperare a pierderilor nu poate fi suficientă pentru a exclude ipoteza ca întreprinderea în discuție să reușească să își consolideze poziția dominantă, în special în urma ieșirii de pe piață a unuia sau a mai mulți dintre concurenții săi, astfel încât nivelul concurenței existente pe piață, deja redus tocmai din cauza prezenței întreprinderii în discuție, să fie și mai mult redus, iar consumatorii să suporte un prejudiciu ca urmare a limitării posibilităților de a alege.

113 Prin urmare, în mod întemeiat Tribunalul a statuat, la punctul 228 din hotărârea atacată, că dovedirea unei posibilități de recuperare a pierderilor nu reprezintă o condiție prealabilă necesară constatării unei practici a prețurilor de ruinare.

114 Rezultă că primul aspect al prezentului motiv este nefondat.

Cu privire la al doilea aspect al celui de al șaptelea motiv, întemeiat pe dovedirea de către întreprinderea dominantă a imposibilității de recuperare a pierderilor

— Argumentele părților

115 Prin intermediul celui de al doilea aspect al celui de al șaptelea motiv, recurenta susține că a făcut dovada că recuperarea pierderilor era imposibilă în speță. Prin urmare, Tribunalul ar fi trebuit să se pronunțe asupra posibilității Comisiei de a îndepărta dovada menționată atunci când aceasta este adusă de întreprinderea pârâtă.

116 Comisia răspunde că, în primă instanță, recurenta nu a invocat niciun motiv privind posibilitatea Comisiei de a îndepărta o asemenea dovadă adusă de pârâtă. În orice caz, o respingere implicită a acestui argument ar reieși din cuprinsul punctelor 103-121 și 261-267 din hotărârea atacată. În sfârșit, Comisia subliniază că în decizia în litigiu a analizat, în subsidiar, posibilitatea de recuperare a pierderilor și a considerat-o posibilă în speță.

— Aprecierea Curții

117 Astfel cum a fost amintit la punctul 30 din prezenta hotărâre, obligația Tribunalului de a-și motiva deciziile nu poate fi interpretată în sensul că acesta este ținut să răspundă în detaliu la fiecare argument invocat de o parte, în special dacă argumentul respectiv nu are un caracter suficient de clar și de precis și nu se întemeiază pe elemente de probă detaliate.

118 Or, este suficient să se constate că, în primă instanță, recurenta nu a invocat niciun motiv destinat să conteste în mod specific faptul că dovada imposibilității recuperării pierderilor în speță, pe care WIN pretinde că a adus-o, ar fi fost eliminată în mod ilegal de Comisie.

119 În aceste condiții, întrucât al doilea aspect al celui de al șaptelea motiv este de asemenea nefondat, al șaptelea motiv trebuie respins în totalitate.

120 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, recursul trebuie respins ca fiind în parte inadmisibil și în parte nefondat.

Cu privire la cheltuielile de judecată

121 În temeiul articolului 122 primul paragraf din Regulamentul de procedură, atunci când recursul nu este fondat, Curtea se pronunță asupra cheltuielilor de judecată.

¹²² Potrivit articolului 69 alineatul (2) din același regulament, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 118 din acesta, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea recurenteii la plata cheltuielilor de judecată, iar aceasta din urmă a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară și hotărăște:

- 1) Respinge recursul.**
- 2) Obligă France Télécom SA la plata cheltuielilor de judecată.**

Semnături